“KUR’AN, DİNİN TEK KAYNAĞIDIR.” DİYENLER İÇİN YÖNTEM (NAMAZ / SALAT ÖRNEĞİ)

-1-

Ramazan Demir, 2025

GİRİŞ

Son ‘Allah resulü’ Muhammed (a.s)’in, Kur’an’ı, insanlığa canını dişine takarak tebliğ ettikten sonra (kendi deyimiyle) ‘yüce dostlar katı’na gidişinin üzerinden asırlar geçti. İnsanlık ondan önce pek çok resul gördü ama ondan sonra bir daha resul görmedi ve görmeyecek çünkü o, resullerin ilk atası Âdem ile başlayan “nebilik” silsilesinin son ferdidir.[1] Kur’an’da anlatılan *resul kıssaları*nın pek çoğunda, resullerin, kendilerinden sonra bir resulün geleceği haberi ile muhatap oldukları ve bu haberi insanlığa ilettiklerine dair anlatımlar bulunmaktadır. Mesela, İshak ve Yakub’un resul olacakları daha onlar doğmadan İbrahim’e bildirilmiştir.[2] Yakub Yusuf’a, resul olacağını daha bıyıkları yeni terlemiş bir gençken bildirmiştir.[3] Musa’nın annesine, oğlunun resul olacağı haberi, o beşikteki bir bebek iken verilmiştir.[4] Musa, sıfatları *‘nebiyyen’*, *‘ümmiyye’* olan bir resulün müjdesini büyük bir kalabalık önünde ilan etmiştir.[5] Yahya’nın resul olacağı, ihtiyarlık çağına gelmiş Zekeriyya’ya, daha eşi ona hamile kalmadan haber verilmiştir. Eline erkek eli değmemiş annemiz Meryem’e lakabı, künyesi ve ismi “Mesih, İsa b. Meryem” olan bir resule hem de babasız bir şekilde hamile kalacağı çok önceden bildirilmiştir.[6] İsa, adı “Ahmet” olan resulün müjdesini asırlar öncesinden bildirmiştir.[7] Bu saydıklarımız, resullerin, kendilerinden sonra bir resulün geleceğine dair verilen haberlerin hem sübutu hem de delaleti kat’i olanlarıdır. Bunlar haricinde sübutu kat’i, delaleti zanni olan yani tarifi ve tanımı yapılmış bir istidlal yöntemiyle tespit edilebilecek pek çok resulün önceden haber verildiğine dair deliller bulunmaktadır.

Risalet kurumu, ilkeli ve planlı, ilahi bir müessesedir. Bu yüzden bir resulün önceden haber verildiğine dair sübutunda ve delaletinde hiçbir zannilik olmayan yukarıdaki haberlerin tikel gerçekleşmiş spontane olaylar olmadığı, tam tersi risalet kurumunun ilkesi olduğu sonucuna varırız çünkü Yüce Allah rastgele, ilkesiz, kuralsız, öngörüsüz, ilimsiz bir iş yapmaz yani Kur’an’da anlatılan *resul kıssaları*nda, önceki resulün,

[1] 33 Ahzab 40
[2] 19/49 – 29/27 – 37/112
[3] 12/6
[4] 28/7
[5] 7/157, 158 – 3/45-48
[6] 3/45-48 – 19/16-36
[7] 61/6

kendisinden sonra gelecek olan bir resul hakkında insanlığı beklenti içine soktuğuna dair verilen haberler, bunların plansız ve düzensiz olaylar olduğunu değil, risalet kurumunun bir ilkesinden dolayı olduğunu bildiren haberlerdir. Her ne kadar gerçek bağlamı böyle olmasa da müktesebat uleması, Bakara 30. ayette atanan halifenin 'Âdem' olduğu hususunda ittifak halindedir. Buna göre, bırakın daha gelmemiş bir resul hakkında insanlığın önceden haberdar edildiğini, melekler bile bu konuda önceden haberdar edilmiştir, sonucu çıkmaktadır. Kaldı ki Hicr suresinin 28. ve 29. ayetleri bunun en açık delilidir yani sadece insanlar değil melekler bile resullerin geleceği hususunda önceden bilgilendirilmiştir fakat ne son nebi olan Muhammed (a.s) kendisinden sonra bir resulün geleceğine dair insanlığa bir söz söylemiştir ne de onun canı pahasına insanlığa ilettiği Kur'an'da buna dair tek bir haber vardır hatta ima kırıntısı bile yoktur. Geçmişte ve günümüzde *'hatemü'n nebi'* ifadesinin *'hatemü'r resul'* şeklinde olmadığını, bu yüzden nebiliğin son bulduğunu ama risaletin devam ettiğini ileri süren pek çok şarlatan, 'resul' olduğunu iddia etmiştir. Kur'an'da böylesi ahmakça iddiaların Muhammed (a.s) öncesinde de olduğu şu şekilde haber verilmektedir: *"Bir yalanı kurgulayarak Allah'a mal edenden veya kendisine hiçbir şey vahyedilmediği halde "Bana da vahyediliyor." diyenden veya "Allah'ın indirdiğinin mislini ben de indiririm." diyenden daha zalimi kimdir? ..." (En'âm 93)*

Muhammed (a.s) son 'Allah resulü'dür ve bunun tartışılacak bir tarafı yoktur. Her resul gibi onun da varlık sebebi, Yüce Allah'ın kendisine verdiği Allah'ın kitabını eksiltmeden, çoğaltmadan, çarpıtmadan, gizlemeden, Yüce Allah'tan nasıl almışsa olduğu gibi insanlığa iletmektir. Allah ve şahit olma kudretinde olan herkes şahittir ki Muhammed (a.s) da Kur'an'da övülen diğer resuller gibi bu görevini hakkıyla ifa etmiş ve rabbine kavuşmuştur (Ona ve tüm resullere selam olsun).

Yüce Allah'ın kitap göndermesindeki en temel amaç; İbrahim suresinin ilk ayetinde, "insanlığı karanlıklardan aydınlığa çıkarmak" olarak belirtilmiştir. Ayette geçen *'zulumat'* ifadesi nesnel manadaki karanlıkları değil, epistemolojik manadaki karanlıkları ifade etmektedir. Böyle olmalıdır çünkü Kur'an baştan sona harflerden, kelimelerden ve cümlelerden oluşmuş bir kelamdır. İşte bu açıdan Kur'an, insan türünün inancında, davranışlarında ve ahlakında oluşan karanlıkları aydınlatmak

amacıyla indirilmiş bir kelam olmaktadır. Nesnel manada 'karanlık', fiziksel nesnelerin, olduğundan farklı görünmesini sağlayan bir örtü gibidir. Epistemolojik manada ise vaz'ı, meramı, kastı, niyeti, delaleti apaçık olan bir hakikatin tam olarak seçilemediği, tam olarak seçilemediği için de vehmin, hayalin, zannın önünü sonuna kadar açtığı, her türlü spekülasyona ve yoruma açık ne yapılırsa yapılsın asla kesinliğe ulaştırmadığı, insanı kararsız hale getirdiği bir söze çevrilen yaklaşım biçimi, anlayış, düşünce veya tasavvur demektir. Kur'an'ın pek çok yerinde, onun, akıllı varlıklar için bir rehber (*'hâdî'*) olduğu, onda hiçbir karışıklığın ve çelişkinin olmadığı ve olmayacağı, Allah tarafından tafsil edildiği ve apaçık olduğu belirtilmektedir. İşte Kur'an'ın bu özelliklere sahip olması, her türlü anlaşılmaz şeyin onunla anlaşılır kılınacağı, her türlü anlam kargaşasının onunla sükûnete erdirileceği, her türlü ihtilafın onunla çözüleceği anlamına gelmektedir yani Kur'an, insan zihninde, davranışlarında ve ahlakında oluşmuş veya oluşacak her türlü belirsizliği (karanlığı), aydınlatan bir projektör gibidir. Takdir edilmelidir ki bizzat kendisi *'hâdî'* ve *'en-nur'* olan bir sözün yine bizzat kendisinin anlam kargaşası oluşturacak karanlıklar oluşturması açık bir çelişki olacaktır. Çelişki ise inanmayı imkânsız hale getiren bir şeydir. İnsan düşüncesi iki çelişiğe tek bir şeyde anlam veremez. Karenin hem kare hem de üçgen, dairenin hem daire hem de dikdörtgen olduğunu bırakın zihinde canlandırmayı hayal bile edemez insan. Nasıl ki bunlar imkânsız şeyler ise Kur'an'ın da çelişkili olması işte en az bunlar kadar imkânsızdır.

Fakat son resulün ölümünden sonra Müslümanların düşünce, davranış ve ahlakını düzenleyen birbiriyle çelişik anlayışlar peyda oldu. Kur'an'ın birleştirici enerjisi ile kurşunla kenetlenmiş duvar gibi olması beklenen Müslümanlar, inanç (kelam), amel (fıkıh), ahlak ve siyaset açılarından bir araya gelmesi imkânsız düşman fırkalara bölündü. İşin en anlaşılmaz tarafı ise hemen hepsinin temel referans kaynağının 'Kur'an' olmasıdır. İlmen, aklen ve vicdanen, Kur'an'ın -Müslümanların tarihinde olduğu gibi- bir fırkalaşmaya cevaz vermesi, tavsiye etmesi veya onda olan hükümlerin açık olmamasından dolayı ihtilaf üreten bir kitap olması kabul edilebilir bir şey değildir. Öyleyse bu fırkalaşmaların tamamı Kur'an'ın kendisinden değil, Kur'an'a iman ettiğini iddia eden insanların yaklaşım biçimlerinden veya yöntemlerinden kaynaklanıyor demektir. Zaten bir yönteme bağlı olmadan Kur'an'dan hüküm çıkarmak ya cehalettir

ya da açık bir istismardır. Esasen sadece yöntemsiz bir şekilde Kur'an'dan hüküm çıkarmak değil, herhangi bir sözden bile bir asla, bir yönteme, bir esasa dayanmadan hüküm veya yargı çıkarmak cehaletin en koyu halidir. Bu sadece din, ideoloji veya felsefe içerikli sözlerle alakalı değil, günlük konuşmalar için bile böyledir. Hiç kimse duyduğu veya okuduğu bir sözden, yöntemsiz bir şekilde, -hüküm bildirsin veya bildirmesin- yargı bildiren bir sonuca ulaşmaz, ulaşamaz. İnsanların bir dil kullanarak birbirleriyle konuşmaları da bu konuşmalar sonucunda düşüncelerini birbirlerine aktarmaları da ancak bir yöntemle mümkün hale gelmektedir. Mesela bu yazıyı okuyanlar, okuduklarından bir şeyler anlıyorlarsa bu, okuyucu ile yazarın aynı dil ve bu dile ait aynı kurallar üzerinde uzlaşmış olmaları sayesinde gerçekleşmektedir yani eğer insan herhangi bir söze bile yöntemsiz bir şekilde yaklaşırsa ortada ne dil kalır ne anlaşma kalır ne de düşünce.

Bu çalışma, özünde, Kur'an'da geçen *'salat'* (الصَّلٰوة) kavramına yöntemsel açıdan nasıl yaklaşılması gerektiğine dair bir katkı sunma amacıyla kaleme alınmaktadır. Bu kavramı seçme sebebimiz, son zamanlarda geliştirilen *"Kur'an'da geçen 'salat' kavramının Müslümanların günde beş vakit ifa ettikleri 'namaz' olmadığı, Yüce Allah'ın böyle bir ibadet emretmediği"* söylemidir. Bu söylemi dillendirenler, yöntemsel açıdan Kur'an'ın dinin tek kaynağı olduğu temeline yaslanarak böyle bir sonuca ulaştıklarını iddia etmektedirler. Bu çalışma böylesi söylemlere reddiye amacı taşımamaktadır. Az önce de belirttiğimiz gibi, bu çalışmanın amacı genelde tüm Kur'an'a, özde ise *'salat'* kavramına Kur'an'ı temel alarak yöntemsel açıdan bir yaklaşım usulü ortaya koymaya çalışmak veya yöntemsel yaklaşım biçimlerine karınca kararınca bir katkı sunmaktır. Gayretlerimizi Yüce Allah'a arz ediyor ve O'nun bizden razı olmasını umuyoruz. Her halimizde O'na muhtaç olduğumuzu itiraf ediyor ve Kendisi'nin razı olacağı şeyleri söylemeyi bize nasip etmesi için sadece O'ndan yardım dileniyoruz.

Açıklama

Her konuşan anlaşılmak ister. Biz de bu yazıya muhatap olanların bizi anlamasını umut ederek söz söylüyoruz fakat bir sözün anlaşılır olmasını umut etmek tek başına yeterli değildir. Sözün anlaşılır olması pek çok etkenin bir araya gelmesiyle gerçekleşir. Her

şeyden önce bir sözün üç ana unsurunun olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Bunlar "konu, konuyu kendi sözleriyle dile getiren ve söze muhatap olanlar" şeklindedir. Konu, konuyu dillendiren ile söze muhatap alınanların ortak noktasıdır. Konuyu söze döken konuşmacının (veya yazarın) konuyu kendi cümleleri ile ifade etmesi kendi tercihidir fakat bir konuyu anlatmaya çalışan hiçbir konuşmacı kelime ve cümle kurma seçimlerini konuyu anlamayı zora sokacak şekilde yapmamalı veya imkânsız hale getirecek şekilde söz söylememelidir. İşte tam burada konuyu söze dökerek anlatmaya çalışan konuşmacı (veya yazar) ilk zorlukla karşılaşmaktadır çünkü her konu kendi bünyesinde birtakım kavramlar barındırır ve anlatılmak istenen konu bu kavramlardan bağımsız olarak dile getirilemez. Eğer muhataplar bu kavramlara aşina değilse bu durumda konuşmacı (veya yazar) bir anlatma sorunu yaşar. Ele aldığımız *'salat'* (الصَّلٰوة) kelimesinin bizzat kendisi bile bir kavramdır. Kelimenin bizzat kendisinin kavram olmasının yanında, kelimenin hem kavramlaşma süreçlerinde hem de ifade etme süreçlerinde yine pek çok kavram oluşmaktadır. 'Kavram' ile 'kelime' arasındaki farkların ne olduğundan habersiz olanların veya bunu dikkate almayanların, söz söyleyenin 'kavram' manasıyla kullandığı bir ifadeyi 'kelime' manası üzerinden anlamaya kalkışması bir kaos oluşturacaktır. Mesela, Kur'an'da geçen *'nifak'* ifadesi sözlüklerde "harcamak, tüketmek, malların harcanması ve tüketilmesi, özellikle de malın azalması ve yok olması, para harcamak, hayır yapmak, nafaka vermek, ölmek, helak olmak, geçmek, aşmak, tünelden çıkmak, işi tamamlamak, iki ucu açık yol" *(Kitabu'l Ayn – Lisanu'l Arab)* gibi anlamlara gelmektedir, oysa bu kelime Kur'an'ın hiçbir yerinde 'kelime' manasında kullanılmaz. Bu kelime gerek fiil gerek isim olarak geçtiği bağlamların tamamında 'kavramsal' anlamda kullanılır.

Biz, bu çalışmada, konuyu anlatırken elimizden geldiği kadar kullanacağımız kavramların anlamlarını vermeye ve dil seviyesi olarak da Türkiye'de kullanılan günlük konuşma dilini temel almaya çalışacağız fakat biz ne kadar titiz davransak da yazdığımız her kelimeye veya kavrama dipnot düşerek açıklama eklememizin de mümkün olmadığını okuyucularımız göz önüne almalıdır.

1. KESİN GERÇEKLİK

Yaşadığımız zaman dilimi, gerçek ile sanalın birbiriyle alabildiğine karıştığı bir zaman dilimidir. Gerçek olmayan diziler ve filmler günlük hayatımızın bir parçası olmuş durumda. Onları seyredip ağlıyor, öfkeleniyor, duygusallaşıyor, endişe ediyor, korkuyor, hüzünleniyor ve gülüyoruz. İnsana ait ne kadar duygu varsa gözümüzü kırpmadan baktığımız bir ekranın karşısında hiç yerimizden kalkmadan ve gerçek manada hiçbir şey yaşamadan hepsini tadıyoruz. Gerçek olan duygularımızı sanal bir gerçekliğin içinde o kadar tüketiyoruz ki gerçeğe ayıracak hiçbir duygumuz kalmıyor.

Bombalanan şehirleri, savaşın acımasızlığını, minik bedenlerinde taşıyan çocukları, katliamları, zalimlerin zulmü altında ezilen mustazafları, yerle bir olmuş evleri, açlığı, fakirliği, sefaleti sanal ekranlardan seyrediyor, öfkeleniyor, kinleniyor, hüzünleniyor belki de ağlıyoruz ama ekran karşısından kalktığımızda seyrettiklerimize dair içimizde ya hiçbir şey kalmıyor ya da biraz derin vicdan sahibiysek ya bir gösteri yürüyüşüne katılıp slogan atıyoruz ya da yardım kuruluşlarına destek olsun diye küçük bir meblağ karşılığında SMS (kısa metin mesajı) atıyoruz.

Hayatımıza yön, şekil ve biçim veren parlamentoyu ve yasa yapıcı parlamenterleri gerçek hayatlarımıza neler yaptıklarını hiç hesaba katmadan ekranlardan seyrediyoruz. Olanlar bize bir televizyon şovunun kurgulanmış, gerçek olmayan senaryosu gibi geliyor. Yapmacık ciddiyetleri ile bize ölümlerden, yangınlardan, savaşlardan haberler veren haber spikerlerini bir dizinin baş aktörünün replikleri gibi dinliyoruz. Dizilerde rol icabı yetim kalan bir çocuğun acısını günlerce içimizde taşıyoruz da mesela Gazze'deki yetimlerin acısını ya hiç hissetmiyoruz ya da haberin etkisi geçene kadar hissediyoruz. Pek çoğu gerçek hayatlarında rol icabı canlandırdıkları karakterlerle taban tabana zıt ahlaka sahip aktörleri, gerçek karakterleri ile değil rol icabı canlandırdıkları karakterlerle anıyor, seviyor, hatırlıyor ve sahipleniyoruz. Bu yüzden ateist olduğu halde rol icabı bir Müslümanı canlandıran karakter bize gayet normal geliyor. Bunun en çarpıcı örneği hemen her sene ramazan aylarında tekrar tekrar izlettirilen *Çağrı* isimli filmdir. Yüce Allah'ın hiçbir sınırını gözetmeyen, Allah resulü İsa'ya "Tanrının oğlu" payesi veren bir dine mensup olduğu için Allah resulü Muhammed'in risaletini inkâr eden bir artistin, Müslümanların en değerlilerinden biri olan *Hz. Hamza rolü*ne

bürünmesi hiç kimseyi rahatsız etmedi. Bırakın rahatsız etmeyi, Allah resulüne iman ettiğini iddia eden yığınlarca Müslüman sırf *Hamza rolü*ne büründü diye bu artisti baş tacı yaptı.

Televizyon dizilerinde, Müslümanların tarihinin en önemli karakterleri, onların karakterlerine düşman olan ve hatta nefret eden kişiler tarafından canlandırılıp servis edildi ve ediliyor ama hiç kimse bundan rahatsız olmadı ve olmuyor çünkü öyle bir akıl yapısı oluşturuldu ki gerçekler bile sanal olmayınca ilgisini çekmiyor insanların. Tüm dünyada insanlar öyle bir hale getirildi ki neredeyse gerçeklerle gerçek ilişkiler kuran hiç kimse kalmadı.

Sadece bunlar da değil; dünya çapında örgütlenmiş bir ağa sahip haber kanalları, gerçekleri kendi filtrelerinden geçirerek insanlara ulaştırmakta. Manipüle edilmemiş salt manada gerçek bir habere ulaşmak neredeyse imkânsız hale geldi. Yalan haber sadece birkaç saatte dünya ekseninde birkaç tur atmakta.

Sanallık o kadar kanıksanmış ki "sanal gerçeklik" gibi bir sözden hiç kimse rahatsız olmamakta hatta bu yolla kurulan sanal bir dünyadan insanlar arsalar, evler, villalar, dükkanlar veya başka şeyler satın almakta (Metaverse). Oysa 'sanal gerçeklik' ifadesi "gerçek olmayan gerçeklik" anlamına gelmektedir. 'Sanal gerçeklik' sözüne daha anlaşılır basit bir tanım getirecek olursak en uygun tanım "yalanları ve kurguları gerçekmiş gibi sunmak" diyebiliriz.

Evet, yaşadığımız çağ, yalanların ve kurguların gerçekmiş gibi sunulduğu bir çağdır ve insan türü bu çağı pek sevmiştir. Böylesi bir çağda gerçekler, gerçek haberler, gerçeklere ve gerçek haberlere gerçek yaklaşım biçimleri göstermek pek çok insanın ilgisini çekmeyecektir fakat bir hakikate gerçek manada inanmak isteyen her insan için 'gerçeğe ulaştıracak gerçek yöntemlere sahip olmak' olmazsa olmaz bir zorunluluktur. Şu unutulmamalıdır ki kesin gerçekliği ispat edilmemiş her haber spekülasyon, yalan, aldatma ve manipülasyon aracı olmaktan kurtulamaz.

İşte tam burada karşımıza bir kavram çıkmaktadır; *'sübutu kat'i'*. Bu kavramı sözlük manaları üzerinden Türkçeye aktaracak olursak, sanırım "kesin gerçeklik" tanımlaması uygun düşecektir yani bu ifade "sanal gerçeklik" ifadesiyle taban tabana zıt bir anlama sahiptir. Takdir edilmelidir ki insan türünün sanal gerçekliği bu kadar tutkulu bir şekilde

sahiplendiği ortamda kesin gerçekliğe ulaşmak için yöntemler önermek kolay olmayacaktır. Şunu da biliyor ve kabul ediyoruz ki; kim, hangi kesin gerçeği hangi şekilde sunarsa sunsun, bizzat bireylerin kendileri iç dünyalarında "kesin gerçekliğe" ulaşmak için bir istek duymuyorlarsa, akıllarında buna dair bir kararlılık oluşmuyorsa, herkes *"Kendi sanal gerçekliğimde mutlu mesut yaşıyorum."* diyorsa hiçbir şey kâr etmeyecektir. Evet, her şeyden önce bireylerin kesin gerçekliğe ulaşmak için iç dünyalarındaki her türlü kurgusal sanal gerçeklik sevgisini aşacak iradelerinin olması gerekmektedir. Her türlü 'yalan dünya' türküsünden vazgeçip dünyayı gerçek olarak görmesi ve gerçek olana gerçek yaklaşım biçimleri geliştirmesi gerekmektedir çünkü dünya yalan değildir; hakikatin ta kendisidir. Gökyüzüne serpiştirilmiş yıldızlar, dünyayı aydınlatan güneş, geceleyin parlayan ay, gökteki bulutlar, tane tane düşen yağmur, suyla buluşan toprak ve kokusu, canlanıp yeşillenen bitkiler ve buram buram yayılan kokusu, çiçekten çiçeğe konan arılar, başı dumanlı dağlar, dağlardan şarıl şarıl akan nehirler, dalgalı, coşkun denizler, kuşlar, böcekler, merada otlayan koyunlar, annesine meleyen kuzular kısacası her neye bakıyorsak hepsi istisnasız gerçeğin ta kendisidir. İnsan türü gerçek olmayan sanal bir hayat yaşamamaktadır, hayat gerçektir. Gerçek olmayan şey, insanın dışında olanlar değil, insanın bu gerçekleri zihnine alış biçimindedir.

İnsan türü, işte böylesine gerçek olan hakikatlerle gerçek olmayan ilişkiler kurmaktadır ve bunu da kendi dışındaki (dış dünyadaki) değiştirilmesi imkânsız hakikatleri kendi zihninde oluşturduğu kurgular eliyle başkalaştırarak iç dünyasına alıp orada yapmaktadır yani bir yalan varsa, bir kurgu varsa, bir sanallık varsa bu, insanın dış dünyasında değil, iç dünyasındadır. Bu yüzden herhangi biri eğer ki kesin gerçekliğe ulaşmak istiyorsa bu yolculuğu, bu arayışı dış dünyasında değil, iç dünyasında yapmalıdır çünkü dış dünyada yalan, kurgu, sanallık, aldatmaca veya gerçekliği olmayan hiçbir şey yoktur yani dış dünya "kesin gerçeklik"tir.

Bu temeli koyduktan sonra sözü konumuzun ana meselesi olan "Kur'an"a getirecek olursak; *"Kur'an'daki 'salat' bugün Müslümanların kıldığı beş vakit namaz değildir, bu şekilde kılınan namaz uydurmadır, çünkü bu şekiller Kur'an'da yoktur, Kur'an'da olmayan bir şey de İslam'dan değildir."* söylemi de dahil olmak üzere, Kur'an'a iman

eden veya edecek insanların her şeyden önce Kur'an'ın kesin gerçekliğine ne şekilde ulaştıklarını temellendirmeleri gerekmektedir. Böylesi bir söylemi ellerine aldıkları mealler üzerinden dillendirenler, içine düştükleri pespayeliği bir kenara bırakıp derhal Kur'an'ın kesin gerçekliğine ulaşmaları ve bu ulaşma yöntemlerini de aklın reddedemeyeceği yöntemlerle yapmaları gerekmektedir. Şu soruların, onların akıllarına getiremeyecek kadar ciddi sorular olduğunu biliyoruz fakat o söylemlerin rüzgarına kapılanların, meselenin Kur'an'da geçen *'salat'* kavramlarına kelime (sözlük) manaları tercih etmekten çok daha büyük taraflarının olduğunu görmeleri için mutlaka sorulması gereken sorulardır.

"Muhammed (a.s) gerçekten yaşadı mı? Allah gerçekten onu resul olarak gönderdi mi? Muhammed (a.s) gerçekten 'Kur'an' diye bir kitabı tebliğ etti mi? Günümüzde laik devletlere bağlı diyanet işleri başkanlıkları tarafından basılan Mushafların Muhammed (a.s)'in insanlığa tebliğ ettiği kitabın tıpatıp aynısı olduğu kesin bir gerçek midir?"

Bu sorular işin belkemiğini oluşturan sorulardır çünkü 'Muhammed (a.s)' diye biri yaşamamışsa, Allah onu resul olarak göndermemişse, o 'Kur'an' diye bir kitabı tebliğ etmemişse, diyanet işleri başkanlıklarının basıp dağıttıkları Mushaflar Muhammed (a.s)'in tebliğ ettiği Kur'an'ın tıpatıp aynısı değilse tartışmanın, konuşmanın hatta Kur'an'ın bile bir önemi kalmamaktadır.

Bu sorular özellikle *"Kur'an'daki 'salat' Müslümanların günde beş vakit kıldıkları namaz değildir, bu ritüeller uydurmadır."* diyenler tarafından herkesten daha fazla dikkate alınması gereken sorulardır çünkü onlar böylesi bir söylemi dillendirmekle kendilerini şöyle bir duruma düşürmüş olmaktadırlar: Tevatüren sabittir ki Muhammed (a.s) ve beraberindekiler günde beş vakit namaz kılmışlardır. Bu, onlardan sonra kesintisiz bir şekilde günümüze kadar gelmiştir. Şimdi, *"Kur'an'daki 'salat' günde beş vakit kılınan namaz değildir."* diyenler, Muhammed (a.s) sonrasından günümüze kadar gelen insanların bir yalanı, bir uydurmayı kesintisiz bir şekilde devam ettirdiklerini söylemektedirler. Eğer bu kadar çok insan bu kadar büyük bir yalan üzerinde bu kadar geniş bir uzlaşı sağlamışsa pekâlâ hiç yaşamamış, hiç resul olmamış, hiç 'Kur'an' diye bir kitap tebliğ etmemiş ve tamamen uydurulmuş bir *"resul Muhammed"* yalanına da

inanmış olmaları ve inandıkları bu yalanı kesintisiz bir şekilde sürdürdükleri de mümkün hale gelmektedir.

İnansın veya inanmasın, yeryüzündeki hiç kimse Kur'an'ı da İslam'ı da Muhammed resulü de kitaplardan öğrenmedi. Hem inananlar hem de inanmayanlar bu bilgiyi/haberi yaygın bir şekilde önlerinde hazır buldular. Bu bilgi/haber bir raviden başka bir raviye aktarılan rivayetler şeklinde de gelmedi. Bu bilgi arkeologlar tarafından toprak altından da çıkarılmadı. Bu bilgi önü alınamaz bir şekilde hayatın doğal akışı içinde ve en önemlisi hiçbir ravi zincirine muhtaç olmadan kendiliğinden geldi. İşte böylesi doğal bir akışla gelen haberlere "tevatür yoluyla gelen haber" denilmektedir.

Az önce şu soruları sormuştuk: *"Muhammed (a.s) gerçekten yaşadı mı? Allah gerçekten onu resul olarak gönderdi mi? Muhammed (a.s) gerçekten 'Kur'an' diye bir kitabı tebliğ etti mi? Günümüzde laik devletlere bağlı diyanet işleri başkanlıkları tarafından basılan Mushafların Muhammed (a.s)'in insanlığa tebliğ ettiği kitabın tıpatıp aynısı olduğu kesin bir gerçek midir?"*

Bu soruları cevaplamak için geçmişe gidip kendi duyularımızla olayları ve olguları müşahede etme imkanına sahip değiliz. Elimizde Muhammed (a.s)'ın tüm hayatını hatta yaşayıp yaşamadığını ispat edecek video görüntüleri de yoktur. Yakınımızda, yöremizde Muhammed'in doğduğu, yaşadığı ve öldüğü zamanlarda hayatta olup, her şeye kendi duyularıyla şahit olan, gidip kendisine sorabileceğimiz birileri de yoktur. Elimizde sadece ve **sadece "haberler" vardır**.

O halde bu haberler karşısında şöyle demek zorundayız: 'İslam' diye bir dinin ve bu dinden kaynaklanan; Allah'a, ahirete, resullere, kitaba, meleklere ve daha birçok şeye karşı duyulan inançların geçerliliği, doğruluğu ya da yanlışlığı; 'İslam' adına oluşturulmuş tüm bilgilerin bilgi değeri hangi tarafın haklı olduğuna bakılmadan yapılmış, yapılan ve muhtemelen yapılmaya devam edilecek olan şu ya da bu konudaki tartışmaların ciddiyeti ancak ve ancak 'Muhammed b. Abdullah' diye bir adam gerçekten yaşamışsa, ömrünün bir bölümünde resullük iddiasında bulunmuşsa, bu iddiasından hiç vazgeçmemişse, gerçekten bir kitap tebliğ etmişse ve onun tebliğ ettiği o kitap günümüzdeki 'Tağuti' sistemlerin diyanet bakanlıkları tarafından basılan kitap ile gerçekten de tıpatıp aynı ise anlamlı, geçerli ve ciddi olur.

Yoksa ‘Muhammed’ diye bir adam yaşamamışsa, Allah tarafından resul seçildiğini hiç iddia etmemişse veya önce iddia edip sonra da iddiasından vazgeçmişse, “Kur’an” diye bir kitap tebliğ etmemişse veya tebliğ ettiği o kitap günümüzde diyanet teşkilatları tarafından “Kur’an” adıyla basılıp satışa sunulan kitapla tıpatıp aynı değilse, Muhammed (a.s)’in tebliğ ettiği iddia edilen o kitap hiç değişmeden günümüze ulaşmamışsa ne inanmanın ne konuşmanın ne de tartışmanın bir anlamı ve geçerliliği kalır.

‘Kur’an’ hakkında söz söyleyenlerin, nelerin İslam’a dahil olup olmadığı hususunda ahkam kesip tartışma açanların her şeyden önce bu soruları cevaplamaları gerekmektedir. Bu soruları cevaplamadan, eline diyanet teşkilatları tarafından “Kur’an” adı altında basılan kitabı alarak veya daha da kötüsü çeşitli yazarlar tarafından yapılmış mealleri alarak herhangi bir konuda ‘İslam’ adına tartışma açanların hiçbir temeli olmayacaktır. Eğer bunu bilmeden yapıyorlarsa her ne yapıyorlarsa yapsınlar bu “yönlendirilmiş bir cehalet” olacaktır. Eğer bilerek yapıyorlarsa her ne yapıyorlarsa yapsınlar tam bir “şeytanlık” olarak tanımlanacaktır. Samimi veya temiz niyetli olmaları bu şekilde tanımlanmalarına asla engel olmayacaktır. Üstelik samimi veya temiz niyetli olduklarını ileri sürmeleri de yalan olacaktır çünkü ne samimiyet cehaleti engeller ne de meallerin ‘Kur’an’ olmadığını bile bile mealleri temel alarak ahkam kesmek niyeti temiz hale getirir. Bunların yok edilmesi ancak ve ancak ilimle, ilmi temel almayla ve her konuda Yüce Allah’ın belirlediği ilkelerle hareket etmeyi vazgeçilmez bir inanç olarak benimsemeyle olur.

Özetleyecek olursak; bu bölümün konusu, insanların bir şeye ne şekilde inandıkları değildir çünkü insanların inancının ispata da delile de temele de gövdeye de bir asıl’a da bir fer’e de ihtiyacı yoktur. Her insan hiçbir delile ihtiyaç duymadan her şeye inanabilir ve bu asla ne bir tartışma konusu olur ne de kınamaya bir sebep. Bizim üzerinde durmak istediğimiz şey; insanların neye ne şekilde inandıkları değil, inanmaya değer olan şeylerin ne şekilde inanmaya değer şeyler olabileceğine dair reddedilmesi imkânsız bir esas belirlemektir. Bu esası belirlemenin ilk basamağı şunun bilinmesidir: İnsanların inançları ile insanların inandıkları şeylerin inanılmayı hak eden şeyler olduğu aynı şeyler değildir. Bunu şu şekilde açık hale getirmeye çalışalım. Mesela, bir kişi

herhangi birinin dürüst olduğuna inanabilir fakat onun bu inancı dürüstlüğüne inandığı kişinin gerçekten de dürüst olduğuna tek başına delil olmaz. O kişinin dürüstlüğüne inanması kesin gerçekler üzerine temellendirilmişse onun bu inancı bir değer taşır. Dürüstlüğüne inandığı kişinin gerçekten dürüst olduğuna dair kesin gerçek olan şeyler ortaya koymuyorsa ne onun inancı ne de o kişinin dürüstlüğü bir değer taşır.

Günümüzde Müslümanların büyük çoğunluğu 'Muhammed' adında bir kişinin Mekke'de doğduğuna, ömrünün belli bir bölümünde Allah tarafından seçilmiş ve görevlendirilmiş bir resul olduğunu iddia ettiğine, bu iddiasından sonradan vazgeçmediğine, Allah'ın insanlığa iletilmek üzere ona bir kitap indirdiğine, onun da o kitabı tebliğ ettiğine, onun tebliğ ettiği o kitabın hiç bozulmadan günümüze kadar ulaştığına, günümüzde diyanet teşkilatları tarafından basılan kitabın işte o kitabın tıpatıp aynısı olduğuna inanmaktadır. Hiçbir delile ihtiyaç duymadan buna inananların ezici çoğunluğunun sıradan insanlar oldukları, din hususunda hiçbir şey vazetmedikleri, hüküm vermedikleri, ahkam kesmedikleri, güvendikleri din adamlarının verdikleri bilgilere hiç sorgulamadan inandıkları için işin temelini, esasını oluşturacak az önce sorduğumuz soruların bunlara sorulması abestir. Böylesi insanlar inançlarında kolayca şüpheye düşürülebilirler. Böylesi insanların inançları, içine doğdukları toplumun inancıdır yani içine doğdukları toplum Hıristiyan ise bunlar da Hıristiyan, Yahudi ise Yahudi, Budist ise Budist olurlar ve bu inançları onlar için tartışılmaz bir gerçek olur. Daha açık bir ifadeyle, böylesi insanlar, içine doğdukları ailenin veya içine doğdukları toplumun inandığına inanır. Bu yüzden az önce sorduğumuz zor soruları böylesi insanlara yöneltmek en başta bir haksızlık olacaktır fakat herhangi biri 'İslam' adına fetva vererek mesela *"İslam'da başörtüsü yok; geçmişte ve günümüzde günde beş vakit kılınan namaz İslam'ın bir değeri değildir; oruç, sanıldığı gibi ramazan ayında sabahtan akşama kadar aç kalmak değildir."* vb. şeyler söylüyorsa işte bu soruların muhatabı tam da böyleleridir.

Üstelik bu şekilde ahkam kesenlere sorulması gereken sorular yukarıdaki sorulardan ibaret olmayacaktır. Bunların yanında *"Dillerin kökeni nedir? Muhammed (a.s) zamanında konuşulan dil ile günümüzde konuşulan dilin tıpatıp aynı olduğu nasıl ispatlanacaktır? O günkü dilin kuralları ile günümüzde konuşulan dilin kurallarının*

tıpatıp aynı olduğunun delili nedir? O gün kelimelere yüklenen anlamlar ile bugün kelimelere yüklenen anlamların aynı olduğundan nasıl emin olunacaktır?" soruları da sorulmalıdır.

Mesela, bu son söylediğimize dair şöyle bir örnek verelim. Bilindiği üzere, özetle *"Kur'an'daki 'es-salat' kelimeleri Müslümanların günde beş vakit kıldığı namaz anlamına asla gelmez, dolayısıyla Müslümanların günde beş vakit kıldıkları namaz 'İslam' dışı bir uygulamadır, temeli Mecusilik olan böylesi bir ritüeli getirip İslam'a dahil etmek şirktir."* söylemini en ateşli bir şekilde savunanların başında Hakkı Yılmaz gelmektedir. Hakkı Yılmaz kendi internet sitesinde Kur'an'da geçen *'es-salat'* kelimesinin etimolojisi hakkında şunları söylemektedir:

"*Bize göre salât sözcüğünün kökü saly değil, salv'dir. Sözcüğün aslı ise صلوة [salvet] olup, kök sözcük nâkıs [son harfi illetli] olduğundan, genel dilbilgisi kuralları gereği صلوة [salvet] sözcüğü الصّلوة [salât] şekline dönüşmüştür. Nitekim sözcüğün çoğulu olan صلوات [salavât] sözcüğünde, kök sözcüğün asıl harfi olan و [vav] açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu durum, başka birçok sözcük için de geçerlidir. Meselâ, ğazâ [savaştı] sözcüğünün masdarı غزوة [ğazve]dir ve ğazve'nin çoğulu غزوات [ğazevât] olarak gelir. Diğer fiil çekimlerinde de ğazâ'nın "vav"ı, ya ى [ya]ya dönüşür yahut da düşer. Zaten salât sözcüğünün, s-l-v kökünden türediği hususunda ittifak olduğu içindir ki, bir anlam karışıklığı olmasın diye mushaflarda salât sözcüğü, الصلاة şeklinde ا [elif] ile değil, الصّلوة şeklinde و [vav] ile yazılır.*

Diğer taraftan, صلو [s-l-v] kökünden türemiş olan صلّى [sallâ] (masdarı salât) sözcüğünün anlamı, Kıyâmet/31-32'de, hiçbir yanlış anlamaya meydan vermeyecek şekilde net olarak açıklanmıştır:

فلا صدّق ولا صلّى ولاكن كذّب و تولّى [felâ saddaqa velâ sallâ velâkin kezzebe ve tevellâ (Fakat o, ne onayladı, ne destekledi. Fakat o, yalanladı ve geri durdu. [33]Sonra da gerine gerine yakınlarına gitti.].

Görüldüğü gibi yukarıdaki cümlede dört eylem zikredilmiş, bu eylemlerden ikisi diğer ikisinin karşıtı olarak gösterilmiştir. Şöyle ki: صدّق [saddaqa]nın karşıtı olarak كذّب [kezzebe], yani "tasdik etme"nin karşıtı olarak "tekzib etme, yalanlama" fiili kullanılırken, صلّى [sallâ] fiilinin karşıtı olarak da تولّى [tevellâ] fiili kullanılmıştır. Kalıbı itibariyle "süreklilik" anlamı taşıyan tevellâ sözcüğü; "sürekli geri durmak, sürekli yüz dönmek, lakayt kalmak, ilgisizlik, pasiflik ve yapılmakta olan girişimleri kösteklemek" demek olduğuna göre, تولّى [tevellâ]nın karşıtı olan صلّى [sallâ] da "sürekli olarak destek olmak, seyirci kalmamak" anlamına gelmektedir.

Anlamı Kur'ân'da bu kadar açık olarak belirtilmesine rağmen salât sözcüğü, ünlü bilgin Râgıb el-İsfehânî'nin Müfredât adlı eserinde, "Lügat ehlinin çoğu, ***salât****: 'dua, tebrik ve temcit'tir demiştir" ifadesiyle âdeta geçiştirilmiştir.*

Sonuç olarak الصّلوة [salât] sözcüğünün anlamını; "destek olmak, yardım etmek, sorunları sırtlamak; sorunların çözümünü üzerine almak" şeklinde özetlemek mümkündür. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, buradaki sorunlar, sadece bireysel sorunları değil, aynı zamanda toplumsal sorunları da kapsamaktadır. ***Dolayısıyla الصّلوة [salât] sözcüğünün anlamını, "yakın çevrede bulunan muhtaçlara yardım" boyutuna indirgemek doğru olmayıp, "topluma destek olmak, toplumu aydınlatmak, toplumun sorunlarını sırtlamak, üstlenmek ve gidermek" boyutunu da içine alacak şekilde geniş düşünmek gerekir.*** *Yapılacak yardımın, sağlanacak desteğin gerçekleştirilme şeklinin ise "zihnî" ve "mâlî" olmak üzere iki yönü bulunmaktadır:*

- *Zihnî yönü ile salât; eğitim ve öğretimle bireyleri, dolayısıyla da toplumu aydınlatmak, rüşde erdirmek; en sağlam yola iletmek*
- *Mâlî yönü ile salât; iş imkânları ve güvence sistemleri ile ihtiyaç sahiplerine yardım etmek, onları zor günlerinde sırtlamak, böylece de toplumun sıkıntılarını gidermektir."*

Arapça bilmeyenler ve işin hakikatini umursamayanlar, Hakkı Yılmaz'ın çok ilmi bir iş yaptığını ve bir sarraf titizliği ile kelimelerin anlamlarına ulaştığını zannedebilirler, oysa hiçbir etimolojik tahlile girmeden şöyle bir soru soralım:

Hakkı Yılmaz'ın etimolojik hikayesini yazdığı *'es-salat'* kelimesi günümüzdeki tüm Arap lehçelerinde kullanılan bir kelimedir ve bu lehçelerin hiçbirinde *'es-salat'* kelimesinin "destek olmak" şeklinde bir anlamı bulunmamaktadır. *'Es-salat'* kelimesi dinle alakalı veya alakasız pek çok Arap yazar tarafından da kullanılmaktadır ve hiçbir Arap bu kelimeyi "destek" anlamında kullanmamıştır. Elimizde güncel veya geçmişten gelen yüzlerce Arapça sözlük bulunmaktadır, bu sözlüklerin hiçbirinde kelimenin "destek" anlamına geldiğine dair bir anlatım yoktur. Geçmişten günümüze, *'es-salat'* kelimesini kullanan yüz milyonlarca Arap veya Arapça bilenler, kelimeyi, "destek" anlamına denk gelecek şekilde hiç kullanmamışlardır. Eski zamanlara ait olduğundan hiç şüphe olmayan yüz milyonlarca satır Arapça şiir vardır ve bu şiirlerde *'es-salat'* kelimesi tüm formlarıyla kullanılmıştır ama bu kelimeyi "destek" anlamında kullanan tek bir ibare bile yoktur. Yazılmış yüz milyonlarca kitapta yüz milyonlarca kez kullanılan *'es-salat'* kelimesi Hakkı Yılmaz'ın yüklediği anlamda hiç kullanılmamışsa ve Hakkı Yılmaz, Muhammed (a.s)'in insanlığa bıraktığı bu kitaptaki kelimenin kendisinin söylediği anlama geldiğini iddia ediyorsa, Muhammed (a.s) sonrasından günümüze kadar hiçbir Arap da bu kelimeyi Hakkı Yılmaz'ın söylediği anlamda kullanmamışsa, bu anlama nasıl ulaştığını hiçbir Arapça sözlüğe itimat etmeden ortaya koyma zorunluluğu vardır. Arapların ve Arapça bilenlerin Kur'an ile doğru dürüst ilişki

kuramadıklarını kabul ediyoruz fakat bu durum Arapların veya Arapça bilenlerin Kur'an ile ilişkisini ilgilendiren bir konu değil, Arapların Arapça ile ilgisini ilgilendiren bir konudur çünkü *'es-salat'* kelimesi Arapların Kur'an inene kadar hiç kullanmadıkları, Kur'an ile vazedilmiş bir kelime değildir. Kaldı ki sadece *'es-salat'* kelimesi değil, Kur'an'daki hiçbir kelime yepyeni bir vaz değildir. Hakkı Yılmaz, Arapça olan *'es-salat'* kelimesini direkt Allah'tan almamışsa, Cebrail gelip ona öğretmemişse bu kelimenin "destek olmak" manasına geldiğini nereden aldığını ortaya koyması gerekmektedir. Hakkı Yılmaz'ın *"Bana ne Araplardan, Arapçadan; onlar zaten Kur'an'ı tahrif eden insanlar, bana göre veya benim akıl yürütmeme göre bu kelimenin anlamı 'destek olmak'tır."* şeklinde bir argüman ileri sürmesi bir savunma olmaktan çok bir pespayelik olacaktır.

Az önce sorduğumuz "O gün kelimelere yüklenen anlamlar ile bugün kelimelere yüklenen anlamların aynı olduğundan nasıl emin olunacaktır?" şeklindeki sorunun ne kadar önemli olduğunu daha anlaşılır hale getirmek için başvurduğumuz *Hakkı Yılmaz örneği*ni kapatıp konumuza dönecek olursak dillerin ve özellikle Kur'an'daki dilin hiç bozulmadan günümüze kadar ne şekilde intikal ettiğini ortaya koymak her Kur'an araştırıcısının ilk temellendirmesi gereken bir şeydir. Hatta bu da yetmez, ayrıca Kur'an'daki dilin, insanların dili muhtemel bozmalarına karşı hangi önlemleri aldığını da bildirmesi gerekmektedir çünkü eğer ki Kur'an rehberse (ki rehber) 'dil' konusunda da 'kelimeler' konusunda da 'dilin kuralları' konusunda da rehberlik etmesi gerekmektedir. Eğer ki Kur'an'ın, kendisini, dildeki muhtemel bozulmalardan koruma mekanizması yoksa zaten inanılmayı hak eden bir kitap olmaktan çıkar. İşte, 'Kur'an' hakkında söz söyleyenlerin Kur'an'ın bu yönünü de temellendirmeleri gerekmektedir.

Bu son söylediğimize dair kadim sözlüklerle bu sözlüklerden birkaç yüzyıl sonra yazılmış sözlüklerdeki kelimelerin kazandığı yeni anlamları örnek getirebiliriz. Mesela, ilk yazılan sözlüklerden biri Halil b. Ahmed (ö. h. 175)'in *Kitabu'l Ayn* ismini verdiği sözlüktür. Bu sözlükle İbn Manzur (ö.h.711)'un yazdığı *Lisanu'l Arab* sözlüğü karşılaştırıldığında görülecektir ki iki sözlük arasında geçen zamanda (536 yıl) kelimelere kadim manalarının yanında yeni anlamlar da eklenmiştir.

Her Kur’an araştırmacısı, Kur’an’ın, ilk muhatapları tarafından nasıl anlaşıldığına ulaşmak ister fakat bunun yöntemi ne Hakkı Yılmaz’ın yaptığı gibi kelimelere sözlük veya ıstılahi manaları arasında bulunmayan, **tamamen kişinin beğenisi üzerine kurulmuş bir yöntemle manalar yüklemek değildir**.